

**Rapport avseende granskning av om-,
till- och nybyggnad av måltidslokaler i
Jönköpings kommun**

<u>1</u>	<u>INLEDNING</u>	3
<u>1.1</u>	<u>Sammanfattning</u>	3
<u>2</u>	<u>BAKGRUND</u>	3
<u>2.1</u>	<u>Syfte, metod och avgränsningar</u>	4
<u>3</u>	<u>OM-, TILL- OCH NYBYGGNAD AV KÖK</u>	4
<u>3.1</u>	<u>Beslut om rutiner</u>	4
<u>3.2</u>	<u>Rutiner i praktiken</u>	5
<u>3.3</u>	<u>Genomförda om-, till- eller nybyggnader sedan 1996</u>	6
<u>3.4</u>	<u>Äldreboenden som lagar mat till skolor och förskolor</u>	8

Rapport avseende granskning av om-, till-, och nybyggnad av måltidslokaler i Jönköpings kommun

1 Inledning

1.1 Sammanfattning

I slutet av 1995 beslutade kommunstyrelsen om en ny rutin som skulle öka samordningen mellan nämndernas kostfunktioner. Orsaken var att det fanns ”uppenbara samordningsbrister mellan berörda nämnder”. Det slogs fast att den befintliga överkapaciteten i de nuvarande köken måste tas i anspråk vid den fortsatta utbyggnaden av förskolor, skolor och äldreboenden. Den sedan 1995 införda rutinen innebär bl a att vid varje förslag till köksbyggnader skall berörda nämnder i en gemensam skrivelse beskriva ”möjligheterna till och konsekvenserna av samordning med redan befintliga kök”. *Vi har efter vår granskning konstaterat att den formella rutinen inte har följts vid någon av de 13 ny-, om- eller tillbyggnader av kök som genomförts sedan 1996.*

Det är anmärkningsvärt att berörda nämnder inte har följt rutinen. Varför har inte kommunstyrelsen reagerat när inga gemensamma skrivelser har upprättats? Om det är så att rutinen, med en nämndgemensam skrivelse, inte längre är aktuell bör kommunstyrelsen ta initiativ till att den tas bort från kommunprogrammet. I annat fall måste kommunstyrelsen tillse att rutinen följs. Det viktigaste är i och för sig inte att upprätta gemensamma skrivelser utan att i praktiken öka samordningen och utnyttja resurserna på bästa sätt. Företrädare för skol- och barnomsorgsförvaltningen och socialförvaltningen menar att samordningen mellan förvaltningarna fungerar bra idag. Det är svårt att, utan ytterligare granskningar av enskilda ärenden, objektivt bedöma om samordningen mellan förvaltningarna idag är tillräcklig.

Vid flera köksbyggnader har investeringsplanen överskridits. I vissa fall har överskridandena varit kraftiga. Stadskontoret har i yttranden till kommunstyrelsen (t ex KS 2001.183 259) ansett det otillfredsställande att så stora avvikelser uppkommer mellan ursprunglig investeringsbudget och kalkylerna som upprättas vid detaljprojekteringen. *Kommer några åtgärder att vidtas för att förbättra investeringsbudgetens träffsäkerhet?*

2 Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 1994-04-27 (ks § 153) att ”uppdra åt måltidsgruppen att göra en förstudie i avsikt att belysa förutsättningarna för en gemensam organisation av kommunens måltidsverksamhet”. I slutrapporten från måltidsgruppen föreslogs att ”inte vidare utreda en gemensam organisation av kommunens måltidsverksamhet”. Istället föreslogs ett ökat samarbete mellan berörda nämnder för att på så sätt öka samordningen mellan köken.

Kommunstyrelsen beslutade i december 1995 att skol- och barnomsorgsnämnden, gymnasienämnden och socialnämnden skulle verka för ett ökat samarbete mellan bl a kostfunktionerna. Vidare beslutades att nämnderna vid varje förslag till byggnation skulle beskriva möjligheterna till samordning med redan befintliga kök.

2.1 Syfte, metod och avgränsningar

Projektets syfte har varit att granska hur skol- och barnomsorgsnämnden, gymnasienämnden, socialnämnden samt tekniska nämnden följer kommunstyrelsens beslut § 554 i den del som avser måltidsverksamhet. Granskningen har utförts genom intervjuer med berörd personal och genom studier av aktuella dokument.

Vid granskningen har inte frågan om mest lämplig organisation för måltidsverksamheten behandlats. De enskilda köksbyggnaderna inklusive överväganden och kalkyler har inte granskats.

3 Om-, till- och nybyggnad av kök

3.1 Beslut om rutiner

Kommunstyrelsen beslutade 1995-12-20 (ks § 554) om att uppdra åt skol- och barnomsorgsnämnden, gymnasienämnden och socialnämnden att ”verka för ett ökat samarbete mellan kost-, ekonomi-, och ADB-funktionerna på respektive förvaltningar...”. Vidare uppdrogs åt ovan nämnda nämnder att vid varje förslag till ”om- och nybyggnad av måltidskök i en gemensam skrivelse redovisa möjligheterna till och konsekvenserna av samordning med redan befintliga kök”. Tekniska nämnden fick i uppdrag att bevaka att nämnderna skriftligt redovisade samordningsmöjligheterna i samband med ”planering av om- och tillbyggnader av måltidslokaler”. I det nu gällande kommunprogrammet finns en punkt kallad måltidsverksamhet där ovanstående beslut finns. Måltidsgruppen skrev i sin utredning att den skriftliga redovisningen ”bör omfatta en kalkyl som visar portions- och årskostnader vid produktion i om- eller nybyggt kök respektive vid tillagning i andra näraliggande kök och transporter till den aktuella enheten”.

I kommunalrådsyttrande (1995.391, 622) uttrycktes att uppdraget att genomföra förstudien gavs mot bakgrund av ”uppenbara samordningsbrister mellan berörda nämnder”. Vidare skrevs att ”den bristande samordningen har ... motverkat ett effektivt utnyttjande av kommunens resurser och är oacceptabel”. På sidan 2 i kommunalrådsyttrandet framgick att det var möjligt att öka produktionen med 16 procent i skolmåltidsköken och med 35 procent inom äldreboenden. I den fortsatta texten uttrycktes att överkapaciteten ”måste tas i anspråk

i den fortsatta utbyggnaden av skolor, förskolor och äldreboenden varför nya produktionskök av omfattning inte torde bli aktuella”.

3.2 Rutiner i praktiken

Nedan beskrivs översiktligt rutinen vid investeringar i köksbyggnader. Beskrivningen utgår från att om- eller nybyggnaden sker inom skol- och barnomsorgsförvaltningens verksamhet.

När ett behov av en ny köksbyggnad har konstaterats gör tekniska kontoret, efter det att uppgifter erhållits från skol- och barnomsorgsförvaltningen en schablonmässig uppskattning av investeringsutgiften. Den beräknade utgiften förs in i investeringsplanen. I princip gäller att byggnader där investeringsutgifterna överstiger ca 2 Mkr skall tas upp i kommunens investeringsplan

När fullmäktige har godkänt investeringsplanen utses en projektledare från tekniska kontorets drift-, bygg- och underhållsavdelning. Det bildas en projektgrupp bestående av projektledare, rektor, planeringschef och kostchef. I gruppen diskuteras utöver aktuell investering även alternativa lösningar. Enligt en arbetsplan som tagits fram av skol- och barnomsorgsförvaltningen ”måste förslag till ombyggnader av kök särskilt utredas tillsammans med socialförvaltningen och tekniska kontoret”. I projekteringskedet anlitas i allmänhet konsulter, bl a speciella storkökskonsulter, för att utforma ritningar och beräkna investeringsutgiften. Nämnden avgör om en framställan om att få påbörja investeringen skall göras till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Ibland förs olika alternativ fram till nämnden för avgörande.

Kommunstyrelsen bereder ärendet och föreslår kommunfullmäktige att godkänna eller avstyrka skol- och barnomsorgsnämndens framställan. I de fall den projekterade investeringsutgiften väsentligen överstiger beloppet i investeringsplanen skall stadskontoret yttra sig.

3.3 Genomförda om-, till- eller nybyggnader sedan 1996

Efter det att kommunstyrelsen i december 1995 fattade beslut om nya rutiner vid byggande av måltidslokaler har 13 st om-, till- eller nybyggnader gjorts.

År	Kök/objekt (Alla belopp i Mkr)	Typ	Inv.- plan	Rev.- budget	Ut- fall	Kommentar
1996	Tahe förskola	O	-	-	-	Köksdelen ej särredovisad. Komplettering av befintligt tillagningskök.
1997	Grästorpskolan	O	-	-	-	Mindre åtgärder, ej beslut av kf.
1998	Junegården, äboende	O/N	2,6	-	-	Köksdelen ej särredovisad i slutredovisning. Ombyggnad och nybyggnad av kök.
1999	Attarpsskolan	O	-	-	-	Köksdelen ej särredovisad.
2000	Stensholmsskolan	O	-	-	-	Köksdelen ej särredovisad. Avser renovering och utökning.
	Nyarpskolan	O	0,7			Köksdelen ej särredovisad i slutredovisning. Upprustning och viss utökning av mottagningskök
2001	Brodalsskolan	O	3,3	5,4	e.k.	Ombyggnad till tillagningskök.
	Österängsskolan	O	3,0	4,5	e.k.	Ombyggnad till tillagningskök.
2002	Tenhultsskolan	O	5,0	5,4	6,2	Upprustning av tillagningskök
	Hisingtorpskolan	O	0,8	-	e.k.	Ökade utgifter för köket ej särredovisat. Upprustning och utökning av tillagningskök.
2003	Hovslättsskolan	O	5,0	6,5	e.k.	Upprustning av tillagningskök.
	Mariebo förskola	N	-	-	-	Köksdelen ej särredovisad.
	Torps förskola	N	-	-	-	Köksdelen ej särredovisad.

e.k. – ej klar

Tabell 1. I tabellen redovisas genomförda om-, till- eller nybyggnader av kök. I tredje kolumnen anges typ av byggnad; nybyggnad (N) eller ombyggnad (O). I fjärde, femte och sjätte kolumnen redovisas investeringsplan (VIP), budget efter detaljprojektering samt slutlig investeringsutgift. I den sista kolumnen har också gjorts en mycket kortfattad beskrivning av byggnaden. Grunduppgifterna har erhållits från tekniska kontoret.

Det är bara Mariebo och Torps förskola som avser nybyggnader. I flertalet fall avses dock relativt omfattande ombyggnader. Ombyggnaderna innefattar ofta en utökning av antal portioner. Enligt uppgift från skol- och barnomsorgsförvaltningen har byggnaderna i tabell 1 i ”nästan samtliga fall medfört rationalisering antingen genom nedläggning av annan verksamhet inklusive kök eller utökad verksamhet med fler barn/elever”. I flera fall har Arbetsmiljöinspektionen krävt åtgärder.

Inte i något av fallen enligt tabell 1 har den av kommunstyrelsen fastlagda rutinen och i kommunprogrammet uttryckta regeln om gemensam skrivelse följts. Skrivelsen bör ”omfatta en kalkyl som visar portions- och årskostnader vid produktion i om- eller nybyggt kök respektive vid tillagning i andra närliggande kök och transporter till den aktuella enheten”. Enligt uppgifter från berörda förvaltningar sker i vissa fall kontakter i projekteringsstadiet. Kontakterna dokumenteras dock inte. Företrädare för skol- och barnomsorgsförvaltningen och socialförvaltningen menar att samordningen mellan förvaltningarna fungerar bra idag.

Vid granskning av aktuella byggnader har det konstaterats att det finns stora differenser mellan investeringsplanen (VIP) och budgeten efter detaljprojektering. Stadskontoret har i yttranden till kommunstyrelsen (t ex KS 2001.183 259) ansett det otillfredsställande att så stora avvikelser uppkommer mellan investeringsplan och detaljprojektering.

Det finns inte någon aktuell bild av hur stort kapacitetsutnyttjandet är i förvaltningarnas kök.

Kommentarer

Det är anmärkningsvärt att berörda nämnder inte har följt rutinen angående nämndgemensam skrivelse. Varför har inte kommunstyrelsen reagerat när inga gemensamma skrivelser har upprättats? Det viktigaste är i och för sig inte att upprätta gemensamma skrivelser utan att i praktiken öka samordningen och utnyttja resurserna på bästa sätt. Företrädare för skol- och barnomsorgsförvaltningen och socialförvaltningen menar att samordningen mellan förvaltningarna fungerar bra idag. Det är svårt att, utan ytterligare granskningar av enskilda ärenden, objektivt bedöma om samordningen mellan förvaltningarna idag är tillräcklig. Om det är så att rutinen, med en nämndgemensam skrivelse, inte längre är aktuell bör kommunstyrelsen ta initiativ till att den tas bort från kommunprogrammet. I annat fall måste kommunstyrelsen tillse att rutinen följs.

Vid flera köksbyggnader har investeringsplanen överskridits. Stora avvikelser har uppkommit mellan ursprunglig investeringsbudget och kalkylerna som upprättas vid detaljprojekteringen. *Kommer några åtgärder att vidtas för att förbättra investeringsbudgetens träffsäkerhet?*

Ur tabell 1 framgår att utgifterna för köksdelen i flera fall inte särredovisas. Detta innebär att det blir svårt att göra den kalkyl som Måltidsgruppen förordade. Måltidsgruppen skrev i sin utredning att den skriftliga redovisningen ”bör omfatta en kalkyl som visar portions- och årskostnader vid produktion i om- eller nybyggt kök respektive vid tillagning i andra näraliggande kök och transporter till den aktuella enheten”.

3.4 Äldreboenden som lagar mat till skolor och förskolor

I förteckningen nedan visas vilka äldreboenden som för närvarande lagar mat och levererar den till skolor och förskolor.

Äldreboende	Skola/förskola
Mogården	Bottnarydsskolan
Solgården	Lekerydsskolan, fritids
Kålgårdens äldreboende	Kålgårdens skola + förskola
Rosendala	Rosendala fsk
Hälsan	Hälsans fsk
Öxnehaga äldreboende	Gethagens fsk, Hästhagens fsk
Rosengården	Fabrikens fsk
Lärlingen	Lärlingens fsk
Ekåsen	Björkängens fsk
Västerhäll	Del av Gunghästens fsk
Skärstadal	Skärstad fsk, Skärstads fritidshem

Tabell 2. I tabellen visas de äldreboenden som lagar mat och skickar den till skolor och förskolor. Uppgifterna har erhållits från socialförvaltningen.

Nedan förtecknas de förändringar som har skett när det gäller leveranser sedan 1996¹.

- Junegården och Torpa äldreboende slutade fr o m 1998 att leverera mat till Torpaskolan, Gråshagsskolan och Ljungarumsskolan.

¹ Uppgifterna har erhållits från socialförvaltningen. Eftersom en del av förändringarna ligger några år tillbaka föreligger en viss osäkerhet.

- Mogården slutade under 1997 att leverera mat till Ryds skola och förskola samt Bottnaryds förskola.
- Rosendala äldreboende började under 1997 att leverera mat till Rosendala förskola.
- Skärstadal äldreboende började under 1999 att leverera mat till fritidshemmet i Skärstad.
- Kålgårdens äldreboende började under 1999 att leverera mat till Kålgårdens skola och förskola.
- Ekåsens äldreboende började under 2000 leverera mat till Björkängens förskola i Bankeryd
- Rosengårdens äldreboende började under 2002 leverera mat till Fabrikens förskola.
- Fr o m 2003 har Gunghästens förskola eget kök vilket har inneburit att färre portioner levereras från Västerhälls äldreboende.

Sammanställningen ovan visar att leveranser till enheter inom skol- och barnomsorgsförvaltningen har upphört i fem fall sedan 1996. Leveranser har påbörjats i sex fall. I ett fall levereras färre antal portioner än tidigare pga att ett nytt kök har byggts.

Kommentarer

Förändringarna som skett under perioden 1996 till 2003 visar att det sker en samverkan mellan berörda förvaltningar. Det är dock svårt att, utifrån redovisat material, bedöma om samverkan är tillräcklig för att leva upp till kommunstyrelsens krav på samverkan.